

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ERINDRINGER
FRA
SKOLELIVET I SORØ
AF
GORDON NORRIE

SÆRTRYK AF SORANERBLADET NR. 11 1927
KØBENHAVN 1927

**FOREDRAG
VED SAMMENKOMSTEN
I SORANSK SAMFUND
17. OKTOBER
1927**

Mine Damer og Herrer!

NAAR man har valgt mig til formand for det berømmelige Soransk Samfund, kan man vel gaa ud fra, at jeg altid har været en exemplarisk Soraner, og naar jeg saa skal fortælle lidt om mine erindringer fra skoletiden 1866—1873, kan De være rolig for, at understrømmen er en lovprisning af vor kære gamle skole. Men hvis alt havde været ideelt, hvis lærerne havde været fuldkomne, hvis eleverne havde været engle, kort sagt hvis alt havde været som i Paradis, vilde ogsaa alt, hvad jeg kunde fortælle være bundkedeligt. Der fortælles jo ikke meget om Paradis før syndefaldet! Det, De vil høre, og det, som vi især erindrer, er de gale streger eller afvigelser fra de paradisiske tilstande. I og for sig kan jeg naturligvis ikke fortælle andet, end hvad De saa tidt har hørt, men hver fugl synger med sit næb — og nu kan De høre lidt om, hvad jeg husker.

Hele livet for skoledrengen i Sorø falder i de 4 forskellige tider i døgnet: skoletiden, fritiden, læsetiden og sovetiden.

Lad os begynde med denne sidste, for medens man sover synder man som bekendt ikke, — d. v. s. naar man sover om natten i sin seng, og det ikke er i skole- eller læsetider. I disse sidste tider sov vi ikke slet saa meget som om natten, saa foreløbig kan vi se bort fra den søvn. Om natten sov vi udmærket, for vi var trætte. Vi skulde i seng kl. 9 $\frac{3}{4}$, men vi skulde op om vinteren kl. 6, om sommeren kl. 5 $\frac{1}{2}$, d. v. s. vi fik knap 8 timers søvn, og det er for lidt for drenge i opvæksten og vel ogsaa for de fleste voxne. Heldigvis forstod vi at bøde derpaa! Kl. 10 var man i seng, men der blev ikke strax ro paa sovesalen, der var altid en eller anden, som snorkede. Dette kureredes ved, at den nærmeste stod op, tog sin hovedpude i de to hjørner paa den korte led og slog den kraftigt i hovedet paa den snorkende. Det hjalp et øjeblik, men naar han begyndte igen, tog man et haandklæde, dyppede det i vand, til det var drivvaadt og klaskede det i hovedet paa urostifteren. Det hjalp i reglen saa længe, til vi andre var faldet i søvn. Undertiden blev der væltet en seng. Det var meget fornøjeligt, for det var store, tunge træsenge, der gjorde et dejligt spektakel, naar de væltede. Læreren kom ind og traf den ulykkelige ifærd med at rejse sengen og rede den, men gerningsmanden var selvfølgelig i seng og „sov“, og ingen anede hvem det var.

Vi sov altsaa roligt alle 32, for saa mange var vi paa sovesalen, til den tid vi skulde op. Ole, tjeneren, mødte præcist med den store klokke og gjorde vistnok stort spektakel, men det var kun de første dage man hørte det, saa var vi saa vant dertil, at det ikke paavirkede os. Derimod vaagnede vi øjeblikkeligt ved den svage lyd, idet læreren tog i dørlaasen for at komme ind paa sovesalen. Søvn-

drukne sad vi op i sengen, medens han gik sin runde — saa syndede vi for første gang, for saa snart han var ude af sovesalen, lagde vi os ned og sov videre. Lidt efter kom han igen, og saa var det alvor, op kom vi i en fart, fik tøjet paa og vadskede os i den smule vand, som var rettet an til os i kobbervandfadene. Det kunde hænde om vinteren, at vandet var bundfrosset i fadene, — men det generede vist ikke saa meget de raske drenge, vadskevand kan jo nok undværes!

Kun ved en enkelt lejlighed gik det ikke saa stille til paa sovesalene, og det var sidste aften før juleferien. Saa var der halløj! Mange senge blev væltede, en eller anden blev med højtidelighed begravet i den store skidenkasse, der stod for enden af salen, og naar endelig lærerens taalmodighed hørte op, maatte alle ligge pænt i sengen. Man greb saa til den terrin med een hank, som stod under sengen, og som var af kobber! Den egnede sig til keglekugle, i alt fald gjorde den ustyrligt spektakel.

Hvad der i høj grad lettede forskellige narrestreger var, at belysningen paa sovesalen bestod af en eneste olielampe, som lyste daarligt, hvad man især mærkede, naar man vilde læse morskab. Forøvrigt havde lampen den gode skik engang imellem at ose forskrækkeligt, naar skaalen var løbet fuld af olie. De nærmestes næsebor kunde være fulde af sod om morgenen.

Op kom vi altsaa om morgenen og gik ned i spisesalen for at faa vore to store rundtenommer rugbrød og kogt varm mælk, og derpaa havde vi en times læsetid, lovsang og 4 timers skolegang fra kl. 8—12 og senere fra kl. 3—5. Imellem timerne var kun 5 minutter undtagen kl. 10, da der var et kvarter til frokost. I dette kvarter fik vi bugt

med et mægtig stort flækket surbrød og eventuelt rugbrød uden noget at drikke til. Var man ved muffen, kunde man købe wienerbrød hos „Æbleside“ eller et par andre koner, som sad paa stengangen med deres kurve. Ugepengene var i almindelighed 8 skilling, altsaa 16 øre, kun enkelte storborgere fik 12 skilling (25 øre).

Naar man vil tale om skoletiden, er det rimeligt at omtale saavel lærere som elever. Lærerne vil jeg dog ikke sige meget om, de er forlængst døde allesammen. De arbejdede ærligt paa deres maade, som var meget forskellig fra den maade, hvorpaa man nu underviser. Opgaven var dengang ikke at søge at vække elevernes interesse ved at gøre stoffet saa underholdende som muligt, men opgaven var at gennemterpe et vist stof atter og atter, til eleverne kunde det. Vi var kun faa i klasserne og der kunde derfor terpes meget igennem, man blev examineret i saa godt som hver time — og det var ikke altid hyggeligt!

Det var dengang en sport at drille lærerne, og de, der lod sig drille, gik det slemt ud over, og elevernes glæde var størst, naar læreren forløb sig, men gennemgaaende tror jeg, at vi holdt af vore lærere og kom godt ud af det med dem. Nogle havde vi stor respekt for, og det gjalt i min tid særlig vor rektor, *Tregder*, hvis smukke maade at behandle os paa gav os den største respekt. Den lærer vi dernæst havde størst respekt for, var vor udmærkede gymnastiklærer *Prehn*. Han forstod at faa os til at arbejde, og ingen tog ham ilde op, at han forlangte „fløjten“ af *Lars*, stillede sig op ved siden af hesten og gav de lidt træge springere et svip med spanskkrøret over halen, eller gav en doven fyr en lektion i hugning, hvorved der vankede nogle striber paa armene. Det skulde en anden lærer

have budt os! Ja, De skal senere faa at høre, hvad der saa kunde ske!

Men lad os hellere tale lidt om eleverne, og lad mig røbe for Dem lidt om mig selv. Jeg skal strax sige, at jeg fik første karakter til artium, og da De ser, at jeg har naaet vidt i verden, da jeg er formand her i Samfundet og ikke sjældent karikeres i aviserne, saa kan De nok torstaa, at jeg ikke har været værst — højst næstværst! Imidlertid har jeg mine karakterbøger fra de første 4 aar — senere fik vi ikke karakterer — og de giver et vidnesbyrd, som jeg ikke let kan komme udenom. Jeg skal give lidt af dem, dels fordi de giver et billede af, hvor meget man blev examineret, dels fordi de giver et billede af, at jeg har været doven, og at den lærer havde ret, som sagde til min moder, at mine evner var gode nok, og at jeg kunde nok, naar jeg vilde, men dels endelig ogsaa, fordi de giver et billede af, at man ikke kan dømme om en skoleelevs fremtid. Mange unge mennesker vaagner først sent, — jeg for mit vedkommende vaagnede i grunden først, da jeg var c. 21 aar, først da gik det rigtig op for mig, hvorledes man skal læse og studere.

Karakterbøgerne var indrettede paa den maade, at vi for hver maaned fik opsummeret for hvert fag, hvor mange gange vi havde faaet ug, mg, g, tg, mdl, og slet. Endvidere en hovedkarakter og endelig en bemærkning om det nye nummer i klassen, det gamle nummer og antallet af klassens elever.

Jeg skal nu give Dem nogle eksempler paa et par maaneder fra mine karakterbøger. Jeg begyndte i august 1866 i 3. klasse, der nu hedder 2. mellemskoleklasse.

I den første maaned, hvor jeg var nederst i klassen,

fik jeg 126 karakterer, hvoriblandt 26 ug, 57 mg, 33 g og 10 tg. Hovedkarakteren var mg, og jeg fik nyt nummer 10, gammelt nummer 15, antallet af klassens elever var 15. Jeg glemte at sige, at der var endnu en karakter, og det var for opførsel. Det højeste man kunde faa, var mg, og at jeg var en sxemplarisk elev, fremgaar af, at jeg i alle de 4 aar, som karakterbøgerne omfatter, fik mg i opførsel hver eneste maaned — undtagen een gang!

Et halvt aar efter, i januar 1867 fik jeg 142 karakterer, hvoraf 23 ug, 68 mg, 34 g, 13 tg, 2 mdl., deraf et i religion, og et slet — i geografi! Hovedkarakteren var mg. Nyt nummer 7, gammelt nummer 7, antallet af klassens elever 14.

I næste klasse kan vi tage f. ex. maaneden april—maj 1868. 149 karakterer, deraf 39 ug, 48 mg, 30 g, 18 tg, 10 mdl. og 4 slet, alle 4 i latin. Hovedkarakteren blev g, nyt nummer 7, gammelt nummer 6, antallet af klassens elever var 9.

Til aarsexamen fik jeg tg i latin og tg i græsk, men vistnok til min store overraskelse mg i latinsk stil — det maa have været et ulykkestilfælde! Ikke desto mindre kom jeg op i 5. klasse som nr. 8 af 9 elever.

I oktober 1868 fik jeg 126 karakterer, hvoraf 23 ug, 40 mg, 28 g, 17 tg, 10 mdl. og 8 slet, deraf 8 mdl. og 6 slet i latin og græsk, 2 mdl. og 2 slet i historie! Hovedkarakteren var g og jeg havde nyt nummer 8, gammelt nummer 8, antallet af klassens elever var 8! Inden aarets udgang blev jeg nummer 5 og havde mg i hovedkarakter — men dog 8 mdl. og 5 slet!

Saa kom examen i 1869, og der opnaaede jeg strax mdl. i latin og mdl. i latinsk stil, og saa tænkte jeg, at det

var unødvendigt at læse paa græsk, hvilket resulterede i, at jeg fik mg! Selv de matematiske fag, hvori jeg ikke plejede at faa andet end ug eller mg, klikkede for mig, saa at resultatet blev nyt nummer 6, gammelt nummer 5, antallet af klassens elever 8 — men saa var der føjet til: forbliver som nummer 2! Det vil sige, at jeg blev oversidder. Senere rektor *Hoff*, som var min lærer i latin, kom efter examen til mig og sagde: jeg vilde hellere have haft Dig op end de 3 lange lømler, der sidder nedenfor Dig, men saa længe Du har mig til lærer, bestiller Du jo ingen ting! — Hvor havde han dog ret!

Nu skal jeg ikke plage Dem med flere karakterer, det følgende aar gik det ganske godt, jeg skal blot fortælle, hvorledes det gik til, at jeg i februar—marts 1870 kun fik g+ i opførsel.

I den sal, der findes foran solennitetssalen havde vi naturhistorieklasse, museet var i den smalle gang langs gaardsiden. Vor lærer var overlærer *Peter Lorentzen*, kaldet *Peten*. Bordene stod i hesteko, med lærerens plads med ryggen mod vinduet. Vi sad langs udsiden af bordene, der ikke var skraa. I timen gik *Peten* ind paa museet for at hente noget, og selvfølgelig blev der snakket og sludret saa længe. Da han kom tilbage og gik hen mod sin plads, standsede han lige bag mig og gav sig til at slaa løs paa mig, der satte albuerne paa bordet og dækkede hovedet med armene og sad og grinte, for slaa kunde han ikke. Da han syntes, jeg havde faaet nok, sagde han, at der var en, der havde fløjtet, og spurgte, om det var mig. Det benægtede jeg, jeg havde virkelig ikke engang hørt, at der var fløjtet. Han spurgte saa, hvem det var, men det vidste ingen. Saa sagde han pludselig, idet han

pegede paa en af de andre: „Saa giver jeg Dig slet i opførsel!“ Han traf vistnok den rette, men jeg fik ogsaa en anmærkning, der kom til at lyde: „Kaad, vigtig og ofte uopdragen i sin opførsel!“ — Jeg tror, at denne karakteristik af mig var meget misvisende.

Om resten af skolegangen skal jeg ikke berette noget videre. Det endte jo med studenterexamen, og det var næstsidste gang, at man blev gammeldags student med saavel latin og græsk som matematik. Forresten maatte jeg næsten bæres over til examen, fordi jeg var faldet i et spring og havde faaet brud ved anklen — jeg sprang altid, hvor der var mulighed derfor. — Jeg fik 1. karakter. Der til fordredes 64 points, men $63\frac{1}{2}$ regnedes for 64. Jeg fik $63\frac{2}{3}$, jeg havde altsaa $\frac{1}{6}$ for meget — jeg vilde derfor nærmest sige, at jeg fik en god første karakter! Til min embedsexamen blev jeg en flot nummer 1! Man skal ikke afvise de mindre gode skoleelever fra universitetsstudierne: „foragte skal man just ej de smaa, tidt naar de, hvor ej de store kan naa!“

I fritiden var det nærmest sporten, der optog os, som det altid har været i Sorø. Cricketspil var det vigtigste, men vi dyrkede alt: batøkk, roning, keglespil, skøjteløbning, spaseren, svømning osv.; det skal jeg ikke opholde mig videre ved, for saa bliver jeg aldrig færdig. Til sport kunde forresten godt regnes, at der engang imellem blev „holet“ et æble i Akademihaven, hvor der dengang var en frugthave, men det var ikke saa meget for æblets skyld, som fordi man derved udsatte sig for at blive forfulgt af „Haltefanden“, den halte havekarl. Forsaavidt var tobaksrygning ogsaa en sport, fordi det var forbudt, og man vidste, at lærerne foifulgte en, naar man røg. Derfor spaserede man i de

tætte dele af skovene, man byggede hytter, hvor man kunde skjule sig. Man røg dengang en halvlang pibe med porcellæns hoved og svampedaase; den kunde gemmes i trøjens inderlomme, naar slangen og spidsen blev stukket ind under trøjen over skulderen. En gang opdagede Hoff, at eleverne stillede deres piber fra sig bag døren ved den lille trappe, naar de gik ind til aftensbordet, og medens de sad ved deres mad, gik han ud og konfiskerede det hele, hvorpaa han kom ind og hoverende meddelte det, idet han tilføjede, at han gik ud fra, at der ikke var nogen, der vilde vedkende sig piberne. Heri tog han imidlertid fejl, for de store drenge blev forbitrede og gik til ham efter bordet og erklærede, at det var deres ejendom, han havde taget, og at de, naar de kom i gymnasiet eller fik realexamen vilde forlange dem tilbage. Hoff maatte saa opbevare piberne saa længe.

Lidt større morskab voldte gaasegangen Mortens aften efter gaasestegen. Alle stillede, ordnedes efter højden og uden et ord gik saa toget i gaasegang gennem hele byen, idet der trampedes i takt saa meget som muligt særligt paa de talrige rendestensbrædder. Politiet sad i reglen paa beværtning, men sidste gang jeg var med, lykkedes det politiet at bryde rækken, saa vi kun blev en halv snes stykker, der kom ned i byen. Vi vendte saa om, forcerede Klosterporten under stormende hurraraab og forsøgte at passere ud ved Rolighed. Da dette vist heller ikke lykkedes, gik vi op paa akademiet, op ad bagtrappen og gennem øverste gang med stort spektakel.

Af større betydning for os var det, naar det begyndte at fryse. Da det altid varede længe, inden man kunde komme til at løbe paa søen, var det af vigtighed, at der var vand

paa Flommen, men den var i reglen tør paa den tid af aaret. Der organiseredes saa et større tog en mørk aften. En afdeling detacheredes til Tuel sø for at lukke slusen der eventuelt ved at overfile en kæde, men hovedangrebet rettedes mod slusen midt paa jernbanevejen mellem Sorø sø og Flommen. En forpost skødtes frem ad jernbanevejen, hvor træerne dengang var smaa og ikke mørknede synderligt, til den søndre ende af Flommen, en bagtrop placeredes omtrent ved indgangen til Filosofgangen. Hovedstyrken rykkede frem til slusen bevæbnet med en øxe og slusen huggedes i stykker. Den næste dag var vandet allerede steget betydeligt paa Flommen, saa vi hurtigt fik skøjtebane. Forstvæsenet blev med rette forbitret og aabnede vist selv senere slusen i rette tid.

Endelig vil jeg kun omtale en gymnastikforestilling, som vi gav til fordel for de franske saarede i krigen 1870—1871. Der var ikke plads i vor gymnastiksal, hvorfor vi maatte have forestillingen i den nuværende sal, hvor der dengang var ubenyttet ridehus. Det gjorde forholdene ret ugunstige for os, for der var ikke trægulv men jord, der tilmed ikke var fast. Der blev gjort udmærket gymnastik, særlig blev der gjort glimrende tildels farlige spring paa usadlet gymnastikhest. Til en del af øvelserne maatte vi tage springbrædt til hjælp, og for min erindring staar endnu nogle af springene, som vor bedste mand præstere, som noget ret ubegribeligt — og jeg har dog set adskilligt senere som mangeaarig lærer i anatomi og læge ved hærens gymnastikskole. Jeg havde selv en specialitet, nemlig højdespring, og jeg sprang i højden over hesten, som naturligvis var stillet paa tvers, med to sadelpuder paa. Det var ikke saa forskrækkelig højt, det gik mig knap

til hagen, men det vanskelige var at beregne, hvor man skulde tage opspringet, og ved prøven fik jeg ogsaa taa-spidsen mellem de to sadelpuder og gik paa hovedet over, men ved forestillingen klarede jeg springet stolt. For et par aar siden mødte jeg en højesteretsassessor, der var nogle aar yngre end jeg, og hans første spørgsmaal var: Kan Du springe i højden endnu?

Jeg skal saa gaa over til det sidste afsnit: læsetiden.

Vi havde læsetid en time om morgenen før skoletiden, derpaa mellem kl. 2—3 og endelig kl. 6—8 eller 8½, det sidste om vinteren, hvor vi begyndte ½ time senere om morgenen. Det var, som jeg allerede har sagt alt for meget at byde børn og resultatet var, at man maatte sove eller beskæftige sig med andre ting end skolefagene. Vi havde som nu vore læseværelser i øverste etage, paa begge sider af den lange gang, der kun fik lys fra korsgangen i midten. Paa hjørnet af denne laa den inspektionshavende lærers værelse. Jeg maa for de begivenheders skyld, som jeg senere skal omtale, minde om, at der var en trappe i hver ende af bygningen, der førte op til denne midtergang, at der ved hver trappe boede en lærer, i min tid i den østre ende, ved bagtrappen, først *Rosing*, senere *Hoff*, ved den vestre ende, ved stentrappen, *Corfixen*. Den i læsetiden inspicerende lærer var først *Liebenberg*, til han en dag sank død om i en undervisningstime, derefter *Kiel-lerup*.

Til min glæde ser jeg min første kammerdux blandt mine tilhørere. Han tror, at det var ham, der lærte mig at være flittig. De har hørt med hvilket resultat! Vi havde det forøvrigt godt hos ham, kun vilde han absolut have, at vi to yngste skulde slaas, og det var der ingen af os der

holdt af. Mærkelig nok kan jeg ikke huske, hvem jeg var paa kammer med det følgende aar, men de 3 sidste aar paa akademiet var jeg selv kammerdux. De andre jeg var sammen med var ikke flittigere end jeg, men at vi ikke var sinker, viste sig senere, da, i løbet af et aar, jeg fik Nordstjerneordenens kommandørkors og to af mine kammerater paa kammeret blev æresdoctores ved Lunds universitet. Jeg tror, det var heldigt, at vi var dovne, for ellers havde vore stakkels hjerner næppe holdt den tørn ud.

En enkelt episode vil jeg gerne fortælle endnu.

En stor elev i ældste realklasse, senere general, havde gjort et eller andet, og Kiellerup gav ham en paa siden af hovedet. Det maatte hævnnes, for man kunde ikke slaa de store elever. Man sammenkaldte da alle kammerduxe til krigsraad, og der blev lagt en ypperlig plan til udpibning af Kiellerup. Vi havde dengang olielamper, og det blev bestemt, at frikvarteret mellem de to aftenlæsetider en bestemt aften skulde benyttes til aktionen. Saa snart læreren raabte „fri!“ skulde alle lamper paa værelserne skrues ned saa meget som muligt, men ikke slukkes, medens der skulde slukkes paa gangen. Derpaa skulde der opføres en pibekonzert, og hvis læreren gik angrebsvis til værks, skulde flokken, som han vendte sig imod, trække sig tilbage ned ad den trappe, som man havde i ryggen, medens den anden flok skulde avancere. Skulde han vende sig mod denne, skulde den vige ned ad sin trappe. Skulde han raabe „ind!“, skulde alle gaa paa plads, skrue lamperne op og sidde stille, som om intet var sket.

I det øjeblik der blev raabt fri, kom Kiellerup ind paa mit værelse for at sige noget, og jeg kunde derfor ikke strax skrue min lampe ned, men det varede kun et øje-

blik, for saa raabtes der bag ham: „Ned med Odderen!“ Ud for han, min lampe blev skruet ned, og saa gik det hele efter programmet. Corfixen kom ud, da han hørte spektaklet, saa lidt paa det, sagde saa: „Naa, ikke andet end det!“ og saa gik han ind. Hoff kom ligeledes ud, og spurgte, hvad det var. Senere oberstløjtnant *Kalkau*, der stod der, svarede ham, at det kun var Kiellerup, der blev pebet ud, det kom ikke ham ved, han skulde blot gaa ind paa sit værelse — og Hoff gik ind! Endelig raabte Odderen „ind“, og et øjeblik efter sad vi alle paa plads — — men saa hentede han rektor, og han gik fra værelse til værelse og talte med hver af os, og det var vist det mindst morsomme, for ham havde vi som sagt respekt for. Vi fik formodentlig nogle dages stuearrest. Rektor var nok paa det rene med, at man ikke skal krænke unge menneskers æresfølelse, og han kunde latin og kendte det gamle ord: *sunt pueri pueri, pueri puerilia tractant*.

Vi lærte trods alle drengestregerne disciplin i skolen, og det i forbindelse med, at vor æresfølelse blev vakt kom til at faa den største betydning for os senere i livet — det er ikke uden grund, at saa mange Soranere findes i „den blaa bog“.

Det var lykkelige aar i Sorø!
